

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 8. září 2020 ve věci č. 22649/08 – *OOO Regnum proti Rusku*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že vnitrostátní orgány při posuzování obsahu internetových článků stěžovatelky o možných zdravotních rizicích spojených s konzumací nápoje určité značky, které představovaly popis skutkového stavu, jehož existence byla v době získání informací prokázána, bez dostatečných důvodů upřednostnily zájem na ochraně dobré pověsti výrobce daného nápoje, čímž porušily článek 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka provozuje elektronický zpravodajský portál, který v listopadu 2005 ve třech článcích uveřejnil informace o otravě rtutí, ke které došlo v důsledku požití nápoje konkrétní značky, a o zahájení vyšetřování této události. Uvedené informace reportéři získali od Státního úřadu pro ochranu spotřebitele.

Nápoj předmětné značky byl vyráběn nejméně dvěma právníky osobami, z nichž jedna zahájila řízení o ochraně osobnosti proti stěžovateli. Přestože nižší instance její nároky odmítly, jelikož předmětné články přímo neuváděly název žalující společnosti, soud, který rozhodoval o kasačním oprávněm prostředku, rozhodl v neprospěch stěžovatelky a uložil jí, aby předmětné společnosti uhradila 1 000 000 rublů (v dané době zhruba 28 425 eur) jako náhradu způsobené nemajetkové újmy.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

V řízení před Soudem stěžovatelka namítala, že rozsudek, jímž jí byla uložena povinnost zaplatit žalující společnosti 1 000 000 rublů, nepřiměřeně zasáhl do jejího práva na svobodu projevu.

Soud nejprve konstatoval, že v projednávané věci není sporu o existenci zásahu ani o skutečnosti, že byl učiněn na základě zákona a sledoval legitimní cíl ochrany práv jiných, a proto dále blíže zkoumal pouze otázku, zda vnitrostátní soudy nastolily spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu elektronických médií a právem obchodní společnosti na ochranu své dobré pověsti.

a) *Obecné zásady vyplývající z judikatury Soudu*

Soud ve svém rozsudku nejprve vymezil obecná východiska, která je třeba při posuzování zásahů do práva na svobodu projevu uplatňovat. Zdůraznil, že právo na svobodu projevu není článkem 10 Úmluvy zaručeno bezpodmínečně. Omezení práva na svobodu projevu nicméně musí být vykládáno restriktivně a důvody pro omezení musí být přesvědčivé.

Soud dále připomněl, že již v minulosti rozšířil použití záruk svobody tisku i na nová elektronická média (srov. *Delfi AS proti Estonsku*, č. 64569/09, rozsudek velkého senátu ze dne 16. června 2015, § 132). Zdůraznil důležitost internetu, který je schopen uchovávat a sdělovat obrovské množství informací, a tedy hraje důležitou roli při posilování přístupu veřejnosti ke zpravodajství a obecně ke zprostředkování informací. Na druhou stranu připustil, že riziko vzniku újmy, zejména v oblasti práva na respektování soukromého života, v důsledku zveřejnění obsahu nebo komunikace na internetu, je určitě vyšší než to, které představuje tisk (viz *Arnarson proti Islandu*, č. 58781/13, rozsudek ze dne 13. června 2017, § 37; *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku*, č. 11257/16, rozsudek ze dne 4. prosince 2018, § 66).

Přestože tisk nesmí překročit určité hranice, je nicméně jeho povinností informace a myšlenky týkající se záležitostí veřejného zájmu zprostředkovávat (*Pentikäinen proti Finsku*, č. 11882/10, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2015, § 88), přičemž nejde jen o tuto povinnost, ale jedná se i o

odpovídající právo veřejnosti získat k takovým informacím a myšlenkám přístup. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by tisk plnit svou významnou úlohu "hlídacího psa" (*Magyar Bizottság proti Maďarsku*, č. 18030/11, rozsudek velkého senátu ze dne 8. listopadu 2016, § 165).

Ochrana poskytovaná Soudem na základě článku 10 Úmluvy ovšem není bezbřehá. Novináři jsou chráněni pouze potud, pokud jednají v dobré víře, na základě přesných skutkových zjištění a poskytují spolehlivé a přesné informace v souladu se zásadami novinářské etiky (*Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2016, § 50).

Soud dále připomněl, že práva zaručená články 8 a 10 Úmluvy mají zásadně rovnocennou váhu (*Bédat proti Švýcarsku*, cit. výše, § 52) a vyjmenoval, jaké okolnosti je zapotřebí vzít v potaz při ověřování toho, zda vnitrostátní orgány dosáhly spravedlivé rovnováhy při poměrování práva na svobodu projevu a práva na ochranu dobré pověsti: patří sem předmět napadených článků; zda jejich uveřejnění přispělo k diskuzi o veřejném zájmu; obsah, způsob a důsledky jejich uveřejnění; způsob, jakým byly předmětné informace získány a jejich pravdivost; jakož i povaha a závažnost sankcí, které byly stěžovateli uloženy (*mutatis mutandis Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy proti Finsku*, č. 931/13, rozsudek velkého senátu ze dne 27. června 2017, § 165).

b) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

Soud úvodem zdůraznil, že žalobce, který zahájil řízení o ochraně osobnosti proti stěžovateli, je obchodní společností, a připomněl, že je rozdíl mezi zájmem na ochraně dobré pověsti u právnické osoby a u jednotlivce; zatímco ve druhém případě se může jednat o důsledky ve vztahu k lidské důstojnosti, v prvním případě lze tento morální rozměr vyloučit (srov. *Margulev proti Rusku*, č. 15449/09, rozsudek ze dne 8. října 2019, § 45).

Napadené články přinášely informace o otravě rtuťí, ke které mělo dojít po požití běžně dostupného nápoje. V tomto ohledu tak informovaly o důležitých otázkách lidského zdraví a ochrany spotřebitele, tedy nepochybně o věcech veřejného zájmu (srov. např. *Bergens Tidende a ostatní proti Norsku*, č. 26132/95, rozsudek ze dne 2. května 2000, § 51).

K obsahu, způsobu a důsledkům uveřejnění napadených článků Soud uvedl, že byly krátké, čistě informativní povahy a prosty subjektivního hodnocení. Jednalo se tedy o skutková tvrzení a nikoli o hodnotové soudy, jejichž pravdivost nelze prokázat (viz např. *Cheltsova proti Rusku*, č. 44294/06, rozsudek ze dne 13. června 2017, § 80). Soud v této souvislosti poukázal na skutečnost, že vnitrostátní soud ve svém rozsudku zcela opomněl uvést, jakým konkrétním způsobem napadené články žalobkyni zasáhly – např. zda došlo k poklesu prodeje či snížení hodnoty jejích akcií (srov. *Feldek proti Slovensku*, č. 29032/95, rozsudek ze dne 12. července 2001, § 87) – a zda tyto důsledky vyvolaly nutnost uložení sankce v dané výši.

Ke zdrojům uvedených informací a jejich věrohodnosti Soud poznamenal, že napadené články doslovně převzaly znění vyjádření obdrženého od Státního úřadu pro ochranu spotřebitele. Soud připomněl, že informace z oficiálních zdrojů jsou novináři oprávněni uveřejnit, aniž by současně byli povinni provést nezávislou rešerši (*Bladet Tromsø and Stensaas proti Norsku*, č. 21980/93, rozsudek velkého senátu ze dne 20. května 1999, § 63). Soud vyjádřil podiv, že ačkoli pravdivost uvedeného vyjádření potvrdil zástupce ředitele předmětné instituce, vnitrostátní soud k jeho svědectví nijak nepřihlédl. Soud má za to, že pokud orgány vyžadují prokázání pravdivosti tvrzení zkopírovaných z vyjádření státního úřadu, aniž by současně přihlédly k předloženým důkazům či jakkoli odůvodnily jejich nepřipuštění, není takové jednání v souladu s požadavky článku 10 Úmluvy (viz obdobně *Novaya Gazeta v Voronezhe proti Rusku*, č. 27570/03, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 56). V tomto ohledu Soud dále považoval za významné, že přestože je při hodnocení důvěryhodnosti zdroje třeba vycházet z okolností, které byly známy stěžovateli v době získání informace, nikoli z těch, které se staly známými až později (*Soltész proti Slovensku*, č. 11867/09, rozsudek ze dne 22. října 2013, § 49), vnitrostátní soud se při hodnocení článků uveřejněných v listopadu 2005 opíral o informace, které vyšly najevo až v prosinci téhož roku. Soud proto uzavřel, že uveřejněné informace představují popis skutkového stavu, jehož existence byla v době získání informací prokázána a zásady novinářské etiky tak byly důsledně

dodrženy (srov. obdobně *Nadtoka proti Rusku* (č. 2), č. 29097/08, rozsudek ze dne 8. října 2019, §§ 48-49).

V případech, kde proti sobě stojí zájem obchodní společnosti na ochraně její dobré pověsti a obecný zájem společnosti na ochraně veřejného zdraví a získání informací o možných zdravotních rizicích, jakož i tomu odpovídající povinnost tisku o takové skutečnosti informovat, je zapotřebí, aby vnitrostátní soudy přesvědčivě prokázaly existenci naléhavého společenského zájmu schopného ospravedlnit zásah do svobody tisku. Jelikož vnitrostátní soud ve svém rozsudku nikterak nezdůvodnil, na základě jakých okolností přisoudil větší váhu ochraně dobré pověsti obchodní společnosti, jakož ani neposoudil přiměřenost částky, kterou tato požadovala z titulu náhrady nemajetkové újmy, vnitrostátní soud nedostál požadavkům Úmluvy, když nepředložil přesvědčivé odůvodnění uložení povinnosti uhradit částku 1 000 000 rublů.

Soud proto shledal, že v projednávaném případě došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Dle souhlasného stanoviska soudce Serghidese měl v projednávané věci při poměřování dvou protichůdných práv Soud použít odlišnou metodiku, a sice takovou, která by stanovila újmu, kterou by každé ze dvou proti sobě stojících práv utrpělo, pokud by převážilo to druhé, a vzájemně tyto újmy poměřila.

Soudce Dedov ve svém souhlasném stanovisku vyjádřil podiv nad výpočtem náhrady za utrpěnou majetkovou škodu.